Wikipedia

Mauritiuksendodo

Mauritiuksendodo eli **drontti** (*Raphus cucullatus*) on sukupuuttoon kuollut suurikokoinen ja lentokyvytön kyyhkylintu. Drontteja eli vain Mauritiuksen saarella Intian valtameressä, Madagaskarin itäpuolella. Ihminen hävitti lajin noin 170 vuodessa.

Sisällysluettelo

Ulkonäkö ja koko

Ulkonäöltään drontti muistutti hieman kalkkunaa, vaikka olikin kyyhkylintu.[2][3] Se kasvoi noin metrin mittaiseksi ja painoi noin 23 kilogrammaa. Sen ruumiinmuoto oli pyöreähkö. Koukkukärkinen nokka oli huomattavan suuri, noin 23 senttimetrin pituinen. Yleisväriltään lintu oli harmaa, ja surkastuneissa siivissä ja lyhyessä, kiharaisessa pyrstössä oli paikoitellen valkoista ja vaaleanruskeaa. Voimakkaat jalat olivat lyhyet ja väriltään keltaiset. Jaloissa oli neljä varvasta, joista kolme osoitti eteen ja yksi taakse. Kynnet olivat mustat.[4][5]

Drontin äänen kerrotaan muistuttaneen nuoren hanhen ränkätystä, tosin useimpien lähteiden mukaan laji oli yleensä vaitelias.

Elinympäristö

Drontit elivät pääasiassa alavien maiden metsissä, mahdollisesti myös kukkuloilla ja rantojen lähettyvillä.

Mauritiuksendodo

Nykytietämyksen mukainen rekonstruktio mauritiuksendodosta Oxfordin yliopiston luonnonhistoriallisessa museossa

Uhanalaisuusluokitus

Hävinnyt [1]

Hävinnyt | Uhanalainen | Elin-voimainen

EX EW CR EN VU NT LC

Tieteellinen luokittelu

Domeeni:	Aitotumalliset *Eucarya*
Kunta:	Eläinkunta *Animalia*
Pääjakso:	Selkäjänteiset *Chordata*
Alajakso:	Selkärankaiset *Vertebrata*
Luokka:	Linnut *Aves*
Lahko:	Kyyhkylinnut *Columbiformes*
Heimo:	†Dodot *Raphidae*
Suku:	†***Raphus***
Laji:	*cucullatus*

Kaksiosainen nimi

† ***Raphus cucullatus***

(Linnaeus, 1758)

Katso myös

Elintavat, lisääntyminen ja ravinto

Mauritiuksendodo Wikispeciesissä
Mauritiuksendodo Commonsissa

Mauritiuksendodon käyttäytymisestä ei tiedetä paljoa, koska laji harvinaistui ja katosi niin nopeasti. Se eli yleensä pareittain tai pieninä ryhminä. Drontin kerrotaan joskus kahlailleen matalissa rantavesissä, mahdollisesti syömässä vesikasveja.

Drontti pesi ympäri vuoden, mutta tuotti luultavasti vain yhden jälkeläisen vuodessa. Se oli todennäköisesti pariuskollinen ja esitti soidintansseja. Laji muni kerralla yhden munan maahan, ruohosta ja korsista tekemäänsä pesään. Molemmat vanhemmat osallistuivat poikasen hoitamiseen.

Lajin pääravintona olivat erilaiset kasvinosat, kuten siemenet ja hedelmät. Drontilla oli suuri lihasmaha, jonka avulla se pystyi hyödyntämään koviakin siemeniä ja pähkinöitä. Se nieli usein pieniä jauhinkiviä, jotka edistivät lihasmahan toimintaa. Lintu oli erikoistunut varsinkin vuoristoseuduilla kasvavan tambalacoque-puun (*Sideroxylon grandiflorum*, aiempi nimi *Calvaria major*) hedelmiin, jonka kanssa sillä oli mutualistinen suhde.[1] Drontin hävittyä alkoi tämä vain Mauritiuksella kasvava puulajikin taantua, koska sen paksukuoriset siemenet vaativat lihasmahassa tapahtuvaa kulumista voidakseen itää.[6]

Mauritiuksendodon luuranko Lontoon Natural History Museumissa.

Sukupuutto

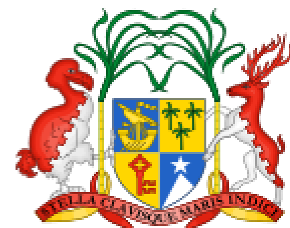
Mauritiuksendodo oli ensimmäinen niistä yli sadasta lintulajista, joiden tiedetään hävinneen eurooppalaisten muuttoliikkeen takia. Ensimmäisen havainnon lajista tekivät portugalilaiset merimiehet vuonna 1507, jotka luulivat sitä jonkinlaiseksi joutsenten tai kalkkunan sukulaiseksi. Aiemmin runsaslukuisen drontin häviäminen alkoi hollantilaisten tultua Mauritiukselle noin vuonna 1510. Pedottomassa ympäristössä kehittyneillä ja eläneillä dronteilla ei ollut kokemusta vaarallisista eläimistä, ja siksi ne lähestyivät pelottomina merimiehiä ja uudisasukkaita, jotka tappoivat niitä ruuakseen. Vaikka drontin lihaa pidettiinkin kitkerän makuisena, se oli silti tervetullutta tuoretta ravintoa kuivamuonaan tottuneille merenkulkijoille. Ihmisten harjoittama metsästys ei ollut ainoa syy drontin sukupuuttoon, vaan myös uudisasukkaiden mukanaan tuomat vieraslajit, kuten siat, koirat ja rotat, saalistivat lentokyvyttömiä drontteja ja varsinkin söivät niiden munia ja poikasia. Aiemmin oletettiin, että viimeinen dodo olisi tapettu vuonna 1681,[7] mutta nykytietojen mukaan viimeinen silminnäkijähavainto lajista tehtiinkin jo vuonna 1662.[1] Tosin joukko brittiläisiä ja yhdysvaltalaisia tutkijoita päätteli viimeisiä havaintoja tutkittuaan 2000-luvun alussa, että laji saattoi hävitä vasta vuonna 1690.[8]

Vuonna 2006 julkaistun tutkimuksen mukaan drontteja kuoli runsaasti pyörremyrskyyn tai tulvaan jo ennen ihmisen tuloa saarelle.[9] Tutkijat löysivät suuren määrän dronttien ja muiden alkuperäisten eläinten fossiileja, jotka ovat peräisin samalta lyhyeltä ajanjaksolta. Mukana ei ollut kotieläinten tai muiden ihmisen tuomien lajien luita, joten joukkokuolema oli tapahtunut 2 000–3 000 vuotta sitten jonkin luonnonkatastrofin seurauksena.[10] Pienentyneet populaatiot olivat alttiita myöhemmin seuranneille ihmisten toimille, jotka johtivatkin yli kahdenkymmenen Mauritiuksella eläneen kotoperäisen lintulajin häviämiseen.[10]

Nykyään lajista on jäljellä vain luita ja yksittäisiä ruumiinosia (esim. sulkia, jalkoja ja päitä) sekä muistikirjamerkintöjä ja maalauksia. Yhtään kokonaista täytettyä yksilöä ei tiettävästi ole olemassa.

Drontti kulttuurissa

- Mauritiuksen vaakunaan on piirretty drontti.
- Lewis Carrollin Liisan seikkailut ihmemaassa -tarinassa esiintyy hahmo nimeltä *Dodo*.
- Douglas Adamsin romaanissa *Dirk Gentlyn holistinen etsivätoimisto* (1987, suom. 1989) tutustutaan dronttien elämään.
- Valokuvaaja Harri Kallio on luonut valokuvasarjan (*Dodo ja Mauritiussaari, kuvitteellisia kohtaamisia*), jossa mahdollisimman tarkkoihin tietoihin perustuen valmistetut dodon mallit esiintyvät Mauritiuksen maisemissa. Hän sai sarjasta *European Publishers Award for Photography* -palkinnon 2004 ja Fotofinlandia-palkinnon 2006.[11]

Drontti Mauritiuksen vaakunassa.

- Aku Ankka pakottaa tarinassa *Kukkia ja mehiläisiä* (mm. Aku Ankan juhlasarjat 6) veljenpoikansa lukemaan *Kuinka poistat ummehtuneisuuden hajun kuivista Dodon sulista* -opasta.
- Simpsoneissa johtaja Burns haluaa silloin tällöin syödä dodon munia.
- J. K. Rowlingin kirjassa Ihmeotukset ja niiden olinpaikat dodo on ihmeotus, joka piileksii jästeiltä, ja näin tavalliset ihmiset luulevat lajin kuolleen sukupuuttoon, vaikka se elää ja voi hyvin.
- Tuntemattoman hollantilaisen taiteilijan aikalaismaalaus 1600-luvulta on löytynyt.[12][13][14]
- Tove Janssonin Muumi -teoksissa esiintyy Drontti Edvard, suurin eläin veljensä jälkeen. Tätä on kuvattu lohikäärmemäiseksi olennoksi joka liikkuu erittäin hyvin sekä vedessä että maalla.

Katso myös

- Rodriguezindodo
- Réunioniniibis eli "reunionindodo"
- Mauritiuksenluhtakana
- Muuttokyyhky

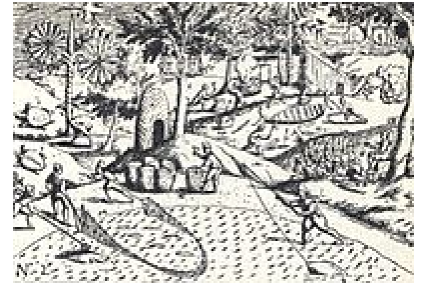

Hollantilaisen taiteilijan 1600-luvun puolivälissä tekemä maalaus on tiettävästi ainoa säilynyt aikalaiskuva drontista.

Lähteet

1. BirdLife International: *Raphus cucullatus* (https://www.iucnredlist.org/details/22690059/0) *IUCN Red List of Threatened Species. Version 2013.2*. 2012. International Union for Conservation of Nature, IUCN, Iucnredlist.org. Viitattu 16.4.2014. (englanniksi)
2. Mayell, Hillary: Extinct Dodo Related to Pigeons, DNA Shows (https://web.archive.org/web/20160831161853/http://news.nationalgeographic.com/news/2002/02/0227_0228_dodo.html) *National Geographic*. 28.2.2002. Viitattu 25.9.2018 (englanniksi).
3. The Extinct Dodos Evolutionary Ancestors (https://www.nationalgeographic.com.au/animals/the-extinct-dodos-evolutionary-ancestors.aspx) *National Geographic*. 1.1.2016. Viitattu 25.9.2018 (englanniksi).
4. Salmi, Ella: Buffon drontista (https://web.archive.org/web/20080828125043/http://www.dodo.org/muuta/buffon_drontista.html) *Dodo.org: Kuvaus drontin anatomiasta ympäristöjärjestö Dodo ry:n sivuilla*. 24.5.2006. Viitattu 25.9.2018.

5. Buffon drontista - Dodo (https://dodo.org/2006/05/24/buffon-drontista/) *Dodo.org*. 24.5.2006. Viitattu 25.9.2018.
6. Happonen et al: *Bios 1: Eliömaailma*, s. 140. Helsinki: WSOY, 2004. ISBN 951-0-26405-9.
7. Attenborough, David: *Lintujen elämää*, s. 302. Suomentanut Suominen, Teuvo. Otava, 1998. ISBN 951-1-16140-7.
8. BBC News 2003: Scientists pinpoint dodo's demise (http://news.bbc.co.uk/2/hi/science/nature/3281323.stm) (englanniksi)
9. Kuolivatko dodot myrskyyn?. *Eläinmaailma*, 2006, nro 8, s. 28.
10. Mauritiuksesta löytyi dronttihauta (http://tieku.fi/luonto/elinalueet/mauritiuksesta-loytyi-dronttihauta) *tieku.fi*. 2006. Tieteen Kuvalehti. Viitattu 16.4.2010.
11. Harri Kallion kuvia keinotekoisista dodoista Mauritiuksella (http://web.archive.org/web/20080122020942/http://www.harrikallio.com/dodo.html)
12. Dodosta löytyi ensimmäinen aikalaiskuva (http://www.yle.fi/uutiset/kulttuuri/2009/06/dodosta_loytyi_ensimmainen_aikalaiskuva_820765.html) Yle.fi. Viitattu 23.6.2009.
13. Dodomaalaus (http://www.christies.com/LotFinder/lot_details.aspx?from=searchresults&intObjectID=5224172&sid=e22c8fe8-06a5-47c5-8b37-6aaacff28c10) Christies (englanniksi). Viitattu 31.10.2009.
14. Dodo-maalaus löytynyt, myös kuva maalauksesta (http://www.telegraph.co.uk/culture/art/art-news/5596737/Uncovered-350-year-old-picture-of-dodo-before-it-was-extinct.html) (englanniksi)

Vanha piirros hollantilaisista ja drontista Mauritiuksella v. 1601.

Roelant Saveryn maalaus vuodelta 1626.

Aiheesta muualla

- The Tragedy of the Dodo (http://www.davidreilly.com/dodo/) (englanniksi)
- Tietoa dodosta kryptozoologia-sivustolla (http://www.unknownexplorers.com/dodobird.php) (englanniksi)